

Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΒΗΘΛΕΕΜΙΤΙΣΣΑΣ

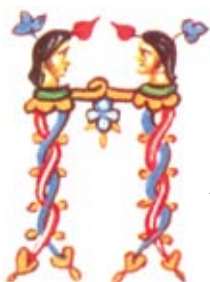
● **Του Λουκά Α. Παναγιώτου**

Δημοσιογράφου -

Διευθυντή Ραδιοσταθμού «Λόγος»

*«Καὶ σύ, Βηθλέεμ γῆ Ἰούδα,
οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα·
ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος,
ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραὴλ.»*

(Ματθ. β' 6)

Βηθλεέμ και ειδικότερα το Ιερό Σπήλαιο της Γεννήσεως, στο οποίο διεδραματίσθη «*το της σωτηρίας μέγα μυστήριον*», αποτελούσε πάντοτε προσκυνηματικό πόλο έλξης και είχε καταλάβει από τους

πρώτους χριστιανικούς χρόνους σημαντικότητα και σπουδαιότητα θέση, τόσο στη ζωή των πιστών όσο και ευρύτερα στη ζωή της Εκκλησίας.

Η μικρή αυτή και «ελαχίστη» ποιλίχνη της Ιουδαίας έγινε το επίκεντρο του ενδιαφέροντος της παγκόσμιας ιστορίας και από πολύ νωρίς, ο τόπος της Γεννήσεως του Θεανθρώπου Ιησού έγινε ένας από τους σπουδαιότερους και αγιότερους τόπους προσκυνήματος για τους Χριστιανούς. Η αίγλη της και η φήμη της διατρέχει όλη την οικουμένη από τα πρώτα χριστιανικά χρόνια και σύμφωνα με μαρτυρία ιστορικού της εποχής «*προσκυνηταί*

ήρχοντο δια να προσκυνήσωσι τον τόπον ένθα εγεννήθη ο Χριστός».

Την τιμή που απέδιδαν οι πρώτοι χριστιανοί στο Άγιο Σπήλαιο θέλησε να αμαυρώσει ο ειδωλόλατρης Ρωμαίος αυτοκράτορας Ανδριανός, ανεγείροντας στο ίδιο σημείο ναό αφιερωμένο στον Άδωνη. Η προσπάθειά του να παραδώσει στη λήθη τον τόπο δεν τελεσφόρησε και σύμφωνα με τη μαρτυρία του Ωριγένη, που επισκέφθηκε την Παλαιστίνη το 213 μ.Χ., φαίνεται ότι ο τόπος ήταν περιφανής και το χριστιανικό προσκύνημα ξακουστό, ακόμα και ανάμεσα στους εθνικούς.

Η τύχη του μικρού και ασήμαντου χωριού άλλαξε, στις αρχές του 4^{ου} αιώνα. Συγκεκριμένα, κατά τα έτη 325 – 326 μ.Χ., η ευσεβής βασίλισσα Αγία Ελένη «ανεγείρει επί του Ιερώτατου της γεννήσεως σπηλαίου εκκλησίαν όσον το δυνατόν περικαλλή κατακοσμήσασαν αυτήν διά κειμηλίων και λίθων πολυτίμων».

Το οικοδόμημα συμπλήρωσε ο Μέγας Κωνσταντίνος και, όπως αναφέρει ο Ευσεβίος Καισαρείας, «επηύξησε την της μητρός φιλοκαλίαν λαμπρύνας τον ναόν διά βασιλικών αναθημάτων εκ χρυσού και αργύρου και λίθων πολυτίμων» (βίος Κωνσταντίνου 3,41). Από εκείνη την πρώτη φάση της Βασιλικής διατηρούνται ως σήμερα τα περίφημα ψηφιδωτά δάπεδα της Κωνσταντινείας περιόδου.

Ένας σεισμός κατέστρεψε ολοσχερώς το Ναό, ο οποίος ανοικοδομήθηκε από τον Αυτοκράτορα Ιουστινιανό αρχικά το 560 μ.Χ. και στη συνέχεια το 603 μ.Χ. ως το 604 μ.Χ. επάνω στα παλιότερα θε-

μέλια. Φαίνεται, μάλιστα, ότι ο αρχιτέκτονας χρησιμοποίησε τους ίδιους κίονες και τα κιονόκρανα του Ναού της Αγίας Ελένης.

Η ιουστινιάνεια πεντάκλιτη Βασιλική, παρά το γεγονός ότι δεινοπάθησε ουκ ολίγες φορές στην ιστορική της πορεία και στο θέατρο των αντιπαράθεσεων, των διωγμών και των ταλαιπωριών από τους αλλεπάλληλους κατακτητές, παρέμεινε εν πολλοίς ανέπαφος στο πέρασμα των αιώνων. Περιεβλήθη τον μανδύα του θρύλου και, σύμφωνα με

την παράδοση, όταν οι Πέρσες εισήλθαν στη Βηθλεέμ το 614 μ.Χ., παρά το γεγονός ότι απέσπασαν τον σταυρό του μαρτυρίου από τον Γολγοθά, δεν ακούμπησαν τον Ναό της Γεννήσεως, επειδή στη δυτική όψη του υπήρχε ένα ψηφιδωτό με τους τρεις μάγους να προσκυνούν τον Χριστό και τους οποίους οι Πέρσες σεβόντουσαν ιδιαίτερα, καθώς τους θεωρούσαν φιλοσόφους.

Η περίλαμπρος βασιλική της Γεννήσεως είναι πεντάκλιτη με σαράντα μονόλιθους κίονες, σε δύο διπλές συστοιχίες και απολήγει στην ανατολική πλευρά σε κόγχη (οκτάγωνο κατά τους χρόνους της Αγίας Ελένης) που καλύπτει και Ιερό Σπήλαιο. Οι κίονες, οι οποίοι φέρουν κιονόκρανα κορινθιακού ρυθμού, αγιογραφήθηκαν κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα και απεικονίζουν διαφόρους αγίους της Ανατολικής Εκκλησίας.

Στις δύο επιμήκεις πλευρές του κεντρικού κλίτους, πάνω από τους κίονες, υπάρχει μια σειρά από ψηφιδωτές παραστάσεις, στις οποίες απεικονίζονται στον μεν βόρειο τοίχο επτά τοπικές Σύνοδοι, έχοντας ως σκηνικό τρίκλιτες βασιλικές με τρούλο και στο νότιο οι επτά Οικουμενικές με τη χρονολογική τους σειρά εντός διπλού τόξου. Στα ενδιάμεσα κενά αναγράφονται τα πρακτικά κάθε Συνόδου.

Το Θεοδέγμον Σπήλαιο, όπου γεννήθηκε ο Χριστός, βρίσκεται κάτω από την Αγία Τράπεζα της βασιλικής και διαχωρίζεται σε δύο χώρους, στον τόπο της Γέννησης με το ασημένιο δεκατετράκτινο αστέρι να υποδεικνύει τη θέση όπου «*δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγεννήθη, Παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰῶνων Θεός*» και στον άλλο που πιστεύεται πως βρισκόταν η φάτνη.

Μεταξύ των πολλών και ποικίλων κειμηλίων και πνευματικών θησαυρών που συναντά κανείς στη μεγαλοπρεπή βασιλική της του Χριστού Γεννήσεως στην Βηθλεέμ, ξεχωριστή θέση στις καρδιές των όπου γης ορθοδόξων κατέχει η θαυματοργός εικόνα της Βηθλεεμίτισσας.

Η ιερή εικόνα της Υπεραγίας Θεοτόκου, της

επονομαζόμενης Βηθλεεμίτισσας, είναι η εφέστιος εικόνα της Βασιλικής της Γεννήσεως του Χριστού, στη Βηθλεέμ και βρίσκεται τοποθετημένη σε περίοπτο προσκυνητάριο, στη δεξιά πλευρά της νοτίου εισόδου του αγίου Σπηλαίου της Γεννήσεως.

Η άπειρη στοργή που ξεχειλίζει από τα μάτια της εικόνας της Παναγίας και το γαλήνιο βλέμμα της, γλυκαίνει και ευφραίνει και γεννά κατάνυξη στις καρδιές των πιστών, αλλά και ο ρουχισμός της Θεοτόκου που είναι καλυμμένος με πολυτελή υφάσματα και πολύτιμα πετράδια, προκαλούν ιδιαίτερη εντύπωση.

Σαφή ιστορικά στοιχεία για την προέλευση της εικόνας δεν έχουμε. Εικάζεται, όμως, ότι αυτή προέρχεται από τη Ρωσία και ειδικότερα η ευσεβής παράδοση τη συνδέει με την Αυτοκράτειρα των Ρώσων Αικατερίνη, η οποία, επισκεπτόμενη την Αγία Γη και τη Βηθλεέμ, μετά από θαύμα που της επιτέλεσε η Παναγία, χάρισε τα τσαρικά ενδύματά της για να ντυθεί με αυτά η «Δέσποινα του Κόσμου». Παραχώρησε, ταυτόχρονα, σύμφωνα πάντα με την εν λόγω παράδοση, τα κοσμήματά της για να τοποθετηθούν στην ιερή εικόνα, επιτάσσοντας από τότε οι τσαρίνες να μην φορούν πλέον ρουμπίνια (διαμάντια κατ' άλλους), αλλά αυτό να είναι αποκλειστικό προνόμιο της «Βασιλισσας των αγγέλων».

Χωρίς καμία αμφιβολία, η Παναγία η Βηθλεεμίτισσα κατέχει ξεχωριστή θέση στις καρδιές όλων των Ορθοδόξων. Η Θεοτόκος, η κυρία των Αγίων Τόπων, είναι η φιλόστοργη μητέρα, η οποία υπάκουσε στην εντολή του Θεού και έφερε στον κόσμο το Σωτήρα και Λυτρωτή Κύριό μας και ταυτόχρονα είναι η μητέρα όλων μας και πρέσβειρα προς τον Υιό της σε κάθε προσφυγή μας. Είναι ο φύλακας άγγελός μας και στις δύσκολες στιγμές μας, αυθόρμητα, στρεφόμεστε προς το πρόσωπο, την εικόνα και τη Χάρη της. Είθε να είναι πάντοτε για όλους μας η «θερμή προστάτις και βοηθός».

Η Γέννηση του Χριστού (15ου αι.), Ελληνικό Ινστιτούτο Βενετίας